Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) Vol.11 No.4 (October-December 2025)

Research Paper

แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

Guidelines for Developing School Administration Based on the Principles of Good Governance in Primary Schools in Ngao District under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1

ณฐพล มะณีย์[1], สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Natapol Manee[1], Somchai Angsuchotmetee[2]
[1,2]Northern College, Tak, Thailand
✉: natapol6001@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 03 May 2025; Revised: 26 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.62) สภาพด้านหลักคุณธรรม มีปัญหามากที่สุด ด้านหลักความโปร่งใส มีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุที่รัดกุม แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research employed a mixed-methods approach with the following objectives 1) to examine the current conditions and challenges of school administration based on the principles of good governance in primary schools in Ngao District under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1 and 2) to propose guidelines for the development of school administration based on good governance principles in the same context. The research was conducted in two phases. The sample consisted of 159 school administrators government teachers and educational personnel under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1 as well as 9 experts. Data were collected using questionnaires and structured interviews. Descriptive statistics including frequency percentage mean and standard deviation were used for quantitative analysis while content analysis was employed for qualitative data. The findings revealed that the overall condition of school administration based on good governance principles was at a high level ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = 0.62). The principle of integrity presented the most significant challenges while transparency posed the fewest. Key problems identified included limited participation of teachers and educational personnel in policy-level decision-making and the expression of their opinions, as well as their understanding of strict financial and procurement practices. The proposed development guidelines suggest that school administrators should promote participation of school boards teachers and educational personnel in policy formulation, and should ensure accurate financial management and accounting practices.

Keyword: Development Guidelines, School Administration, Good Governance Principles

1. บทนำ

สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ใช้อยู่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย มีแนวทางการปรับปรุง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่เป็นจุดร่วมเหมือนกันคือความสงบสุขของประชาชนประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการหลายประการ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาในหลายด้านทั้งด้านการปฏิรูประบบบริหาร ปฏิรูปครูและปฏิรูปการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้อที่ 6 การพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัลเสริมสร้างคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรมและปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาข้าราชการไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้มีการ

กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนในภารกิจหลักของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้จัดให้มีการประเมินคุณธรรมและการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยภาพรวมระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้คะแนนร้อยละเฉลี่ย 91.92 ซึ่งถือว่ามีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ใน ระดับ A โดย ตัวชี้วัดที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ได้คะแนนสูงสุด ร้อยละเฉลี่ย 98.93 ส่วนตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำกว่าตัวชี้วัดอื่น ๆ คือ ตัวชี้วัดที่ 10 การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ได้คะแนน ร้อยละเฉลี่ย 85.59 ไม่เป็นไปตามเป้าหมายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งการดำเนินงาน อยู่ในระดับ AA (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1, 2566)

โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรผู้นำในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความมั่นคง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาวจึงสมควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการสำรวจสภาพ ปัญหา และหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เพื่อให้ผลการประเมินคุณธรรมและการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พัฒนาสูงขึ้นกว่าเดิม เป็นไปตามตัวชี้วัดเป็นแนวทางให้สถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน อันจะทำให้สถานศึกษาพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลโดยแท้จริง ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาใน

อำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ได้ขอบเขต 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัย คือ

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป นักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 1 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย

3.1 สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

3.2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

การดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (mixed-method research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล นำมาสังเคราะห์ความสอดคล้องได้ขอบเขตเนื้อหาได้ 6 ด้าน นำไปสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นโครงสร้างของข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามตามที่กำหนด ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน จำนวน 60 ข้อ และข้อคำถามเพื่อสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน จำนวน 6 ข้อ

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องของการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหาและความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา เพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item -Objective Congruence) ได้ค่า IOC ของ แบบสอบถามทั้ง 3 ตอน อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เขต 35 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .988 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 159 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษา

ในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน พระสงฆ์ ที่มีตำแหน่งทางสงฆ์ไม่น้อยกว่าที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ดำรงสมณศักดิ์เป็น เจ้าคณะอำเภอหรือเจ้าคณะตำบล จำนวน 1 รูป นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 1 คน ข้าราชการครู ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ด้านละ 2 ข้อ จำนวน 12 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ข้อที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 6 ด้าน

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารยที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมและความสอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิตามลำดับต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหา อภิปรายผลด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law)	4.41	0.61	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม (Morality)	4.53	0.58	มากที่สุด
3	ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability)	4.40	0.67	มาก
4	ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation)	4.41	0.65	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility)	4.45	0.61	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)	4.49	0.63	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.45**	**0.62**	**มาก**

ตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.45, **S.D.** = 0.62) เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านหลักคุณธรรม (Morality) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีผลแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล รายด้าน

ด้านที่	ปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความเปนธรรม ความเสมอภาค ในการปฏิบัติงาน และกลายืนหยัดในสิ่งที่ถูกตอง	21.21	5
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน	16.41	6
3	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุที่รัดกุม	26.59	2
4	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายและแสดงความคิดเห็นของตนเองไดอยางอิสระ	31.01	1

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล รายด้าน

ด้านที่	ปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ
5	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางและแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวมทั้งผูรับผิดชอบภายในของแตละงาน	22.71	4
6	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรับผิดชอบในการ	25.19	3

	ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และด้านหลักคุณธรรม (Morality) ตามลำดับ

3. ผลการหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความถี่สูงสุดรายด้านแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ด้านที่	ข้อเสนอแนะรายด้านที่มีค่าความถี่สูงสุด	ความถี่	ลำดับ
1	สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดหาพัสดุโดยปฏิบัติเป็นตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560	8	2
2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษา	9	1
3	ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบได้	8	2
4	ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	9	1
5	ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย	9	1
6	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย	9	1

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดหาพัสดุโดยปฏิบัติเป็นตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ผู้บริหารสถานศึกษาควร

บริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบได้

5. อภิปรายผล

สภาพการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 สถานศึกษามีการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา บริหารงานตามภารกิจจากหน่วยงานต้นสังกัด นำนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงานจัดการศึกษา มีการจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารงานที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และรับผิดชอบ มีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวความคิดของ
ธัณย์นิชา สิงห์รีวงศ์ (2567) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยเป็นไปตามแนวความคิดของ สุพรรณนา พวงทอง (2562) การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ยึดหลักความเปนธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ไม่สงเสริมใหผูปฏิบัติราชการคำนึงถึง กฎหมาย กฎ ระเบียบ ขอบังคับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ย่อมจะเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปตามความพอใจของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัณย์นิชา สิงห์รีวงศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ในด้านระบบโครงสร้างบริหารจัดการไม่ชัดเจน กฎหมายไม่ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ไม่มีศีลธรรม คุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัณย์นิชา สิงห์รีวงศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า สถานศึกษาไม่มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มี

ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจบการบริหารการศึกษาหรือการศึกษาด้านการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562 : 98) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถร่วมตัดสินใจในระดับนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนมากจนเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมส่งผลดีต่อการจัดการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่กำหนดทิศทางและแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวมทั้งผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาชัดเจน จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้หน้าที่และขอบเขตของงานที่จะปฏิบัติและลดความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัณย์นิชา สิงห์รีวงศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ด้านความรับผิดชอบบุคลากรขาดความกระตือรือร้น และขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการดำเนินงานอย่างครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาระงานที่มากเกินไป ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาระงานสอนและงานเอกสารจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารสถานศึกษามีทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่สามารถควบคุมการเบิกจ่ายโครงการต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ได้ประโยชน์สูงสุด

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง แนวทางปฏิบัติงานการควบคุมภายใน คู่มือการดำเนินการทางวินัย คู่มือ กฎ ระเบียบตาง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักความเปนธรรมความเสมอภาค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นำชัย ราตรีโชติ (2564) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา“เสนาประสิทธิ์” พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหาร

ธรรมในการบริหารสถานศึกษา น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติราชการด้วยจิตสำนึกที่ดีน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้การบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรจันทร์ แจ้งบุตร (2566) ศึกษาการบริหารหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา พบว่า ผู้บริหารนำหลักจริยธรรมมาเป็นหลักในการบริหารงาน ส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัด กระจายขอมูลขาวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีความเชื่อมั่นในการบริหารงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิเชษฐ์ อยู่เทศ (2565) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความน่าเชื่อถือยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นแบบอย่างที่ดี โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายควรส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอน ทำงานเปนทีมและสร่างเครือขายในการทำงานร่วมกับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารควรสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของวศินา พันธ์ทรัพย์ (2562) ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความชัดเจนในการบริหารงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย คือ ผู้บริหารสถานควรมีความเข้าใจจัดลำดับความสำคัญของงาน ควรกำกับตรวจสอบการใช้งบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศินา พันธ์ทรัพย์ (2562) ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ตระหนักถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อนเป็นนโยบายในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อจะได้ทราบแนวทางการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารงาน 4 ฝ่ายและงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์ต่อผู้รับบริการ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารงานที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใสของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2022). *นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ.

ธัณย์นิชา สิงห์รีวงศ์. (2024). *แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

นำชัย ราตรีโชติ. (2021). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรจันทร์ แจ้งบุตร. (2023). *การบริหารตามหลักธรรมภิบาลในโรงเรียนท่ามะกา* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรทิพย์ เลี่ยมใจดี. (2019). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา*

จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

วศินา พันธ์ทรัพย์. (2019). *แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2017). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2019). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2022). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. (2023). *รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ 2566*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2017). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

อภิเชษฐ์ อยู่เทศ. (2022). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.